

Maja SIMONETI
 Karla JANKOVIČ
 Darja MATJAŠEC

Mesto na robu krajinskega parka

Prevrednotenje odnosa do barjanskega dela mestne občine kot izhodišče za prenovo in razvoj južnega dela Ljubljane

Ljubljana
 Barje
 Ljubljansko barje
 Krajinski park
 Mestni park
 Prosti čas
 Rekreacija
 Varstvo narave

Ljubljana
 Barje
 Ljubljana marsh
 (Barje)
 Landscape park
 Urban park
 Leisure
 Recreation
 Environmental
 protection

Prispevek odpira razpravo o razvoju mesta na stiku z Ljubljanskim barjem. Južna obvoznica je prekinila postopni prehod mesta v zaledje in južno preddeverje je ostalo pozabljeno. Odgovori na vprašanja o prihodnosti razvoja tega dela so v prispevku podani na treh ravneh. Na prvi so opredeljena strateška izhodišča, ki naj bi vodila razvoj mesta v krajinskem parku. Izpostavljen je pomen sodelovanja z drugimi občinami kot pogoj za uravnotežen razvoj. Na drugi ravni so odprta vprašanja funkcionalnega in vsebinskega zaokroževanja južnega roba mesta. V zadnjem delu je predstavljen predlog za zasnovo novega mestnega rekreacijskega parka, ki je povezan s pobudo za prevrednotenje odnosa do barjanskega dela mestne občine. Vse ureditve se podredijo aktivni preobrazbi na podlagi dolgoročnega razvojnega scenarija z vgrajenimi varovalnimi in nadzornimi mehanizmi.

The article instigates a research about urban development of Ljubljana at its edge, where it meets the marsh (Ljubljana Barje). Construction of the ring-road's Southern segment stopped the gradual passage of the city to the hinterland and left the Southern city entrance forgotten. Answers to questions concerning future development are presented on three levels. The first defines strategic starting points, which should lead urban development in the landscape park. Emphasis is placed on participation with other municipalities, the condition for balanced development. The second level deals with issues concerning function and content, leading to completion of the city's Southern part. The concluding level presents a solution for a new urban leisure park, which is tied to initiatives for reevaluating the marshy part of the municipality. All the proposals are subordinate to active transformation, which is based on long-term development scenarios with in-built protection and control mechanisms.

1. Južno preddeverje Ljubljane

Ljubljansko barje (v nadaljevanju Barje) je ena od naravnih in kulturnih entitet, ki pomembno določajo identiteto Ljubljane. S svojo podobo in značajem je Barje povezano z razvojem mesta predvsem kot območje posebnih naravnih danosti, neprilučno za gradnjo in druge mestne dejavnosti. Mesto se je v resnici na stiku z Barjem v svojem razvoju ustavilo.

V zavesti meščanov je danes to območje povezano predvsem z manjvrednimi rabami

prostora, kot so deponija odpadkov in črne gradnje. Prostor južno od obvoznice je del mesta bolj ali manj formalno, funkcionalno pa v glavnem ostaja izključen iz dnevnega ritma mestnega življenja. Priprava nove prostorske strategije mestnega razvoja (Prostorska zasnova Mestne občine Ljubljana, 2002) je upravičeno odprla razpravo o razvoju mesta na stiku z Barjem. Stanje južnega preddeverja glavnega mesta zahteva načrtno posege in odločno razvojno politiko. Vprašanja vsebinske in oblikovne nedokončanosti dobivajo dodaten pomen s potrebo po opredelitvi sodelovanja Mestne občine Ljubljana pri urejanju krajinskega parka Ljubljansko barje (Krajinski park Barje, 1999).

Glede na ugotovitve iz različnih strokovnih podlag in raziskav predlagamo občini, naj celovito prevrednoti odnos do barjanskega dela občinskega ozemlja. Vsa dejanja urejanja, nadzora, novih programov, sodelovanja s sosednjimi občinami in posameznimi investitorji naj vodi ideja, da je treba območju vzdolž južne obvoznice dvigniti ugled. Mesto mora vsekakor zavzeti aktivno držo v odnosu do načrtovanja prenove in razvoja barjanskega dela. Razvoj naj posega na jug, v območje Barja, samo toliko, kot je potrebno za funkcionalno zaokroženje zdajšnjih in novih programov. Vsa razvojna razmišljanja naj se podredijo varovanju naravnih in kulturnih vrednosti Barja. Ljubljana naj se vključuje v urejanje krajinskega parka z zavestjo, da je razvoj v njem omejen zaradi varstvenih izhodišč, hkrati pa za delovanje parka nujen.

Predlog Mestne občine Ljubljana za ureditev novega programskega vozlišča, športnorekreativnega središča v izteku Barjanske ceste, je povezan s programom prenove južnega mestnega roba. Zasnova novega mestnega parka na stiku z Barjem je velik razvojni izziv. Današnje stanje in raba zahtevata zasnovo vseh posegov ob pomoči najboljših in najnovejših ekološko-inženirskih spoznanj. Na območju stika z Barjem je treba končati prakso manjvrednih posegov in programov ter spodbuditi razvoj poslovno-izobraževalno-raziskovalnega območja. Danes je ukvarjanje z odpadki predmet znanstvenega proučevanja in resnih poslovnih programov. Nobenega razloga ni, da tudi Ljubljana ne bi oplemenitila lokacije svoje deponije in ponudila znanosti in poslovnim sistemom prostor za razvoj. S takšno odločitvijo postane sosesčina deponije manj neprijazna in lokacije ob njej vredne poštenih urbanih ureditev.

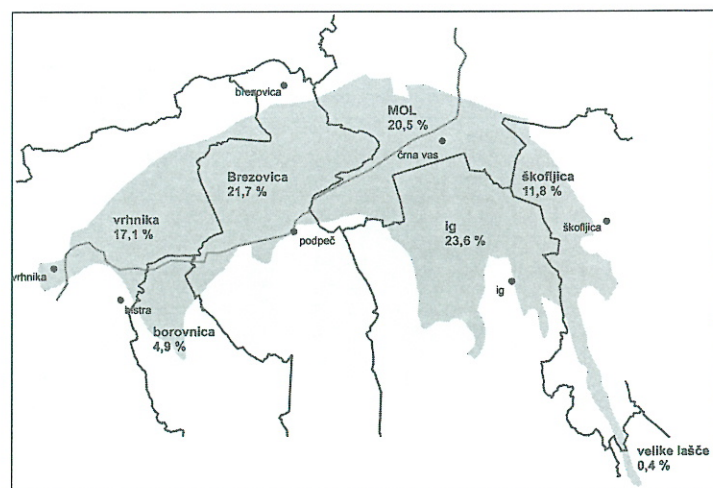
2. Barje

Krajinsko sliko Barja sestavlja obsežna ravnina, iz katere se vzdigujejo osamelci, obkroža pa jo naravni okvir robnih vzpetin. Značilnosti krajine določajo geomorfološke značilnosti, voda, vegetacija in živalstvo (Barje je celo v mednarodnem merilu ornitološka posebnost). Podobo barjanske krajine dopolnjujejo izsuševalni jarki, ki določajo njeno geometrijsko zgradbo, drobno parcelacijo in nastanek grmovnih in drevesnih živic. Sta-

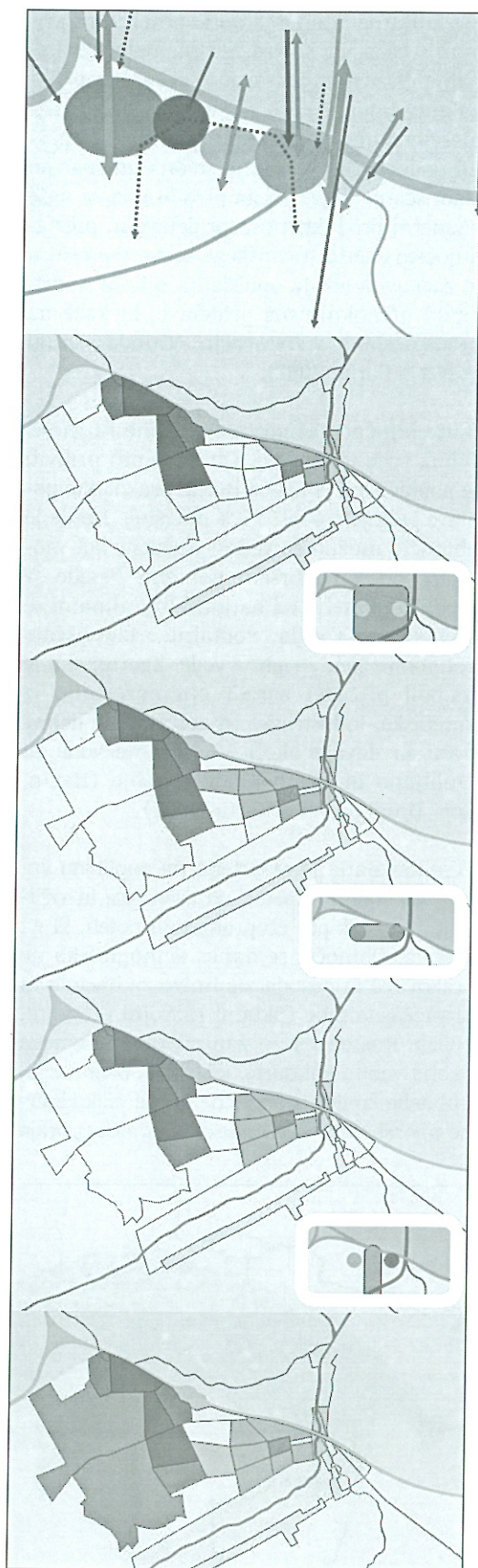
nje kulturne krajine je tesno povezano s primarno rabo, saj so vzdrževanje odtočnih kanalov, časovno uravnavanje košnje in prilagajanje intenzitete obdelave posebnim razmeram nujni za ohranjanje Barja v današnji podobi. Tu prevladuje srednje intenzivno izkoriščanje kmetijskega prostora, ki se kaže v zmerni produktivnosti pridelave in prevladujočem deležu travniškega sveta. V prostoru je zaznavna težnja opuščanja njiv in naraščanja monokulturne pridelave, ki kaže na preusmerjanje v živinorejo. (Cunder, Drugi posvet o Barju, 2002).

Barje ključno zaznamujejo vodne razmere. Odtok vode je omejen. Ob izjemnih prilivih je poplavljen polovica Barja. Vsakoletne poplave pokrijejo okoli 15 % površine. Danes je območje možno še vedno označiti kot mokrišče [1] v najširšem pomenu besede. V prodnih plasteh pod barjanskimi glinami se pretaka talna voda. Podtalnico izkoriščajo kot pomemben vir pitne vode. Zgornji sloj je najbolj prizadet zaradi onesnaževanja iz kmetijske, industrijske in komunalne dejavnosti in dovaja okoli 30 % pitne vode za Ljubljano in njeno južno obrobje (Hacin, Čop, Drugi posvet o Barju, 2002).

Poselitev Barja je razpršena na poplavno varen svet robnih vzpetin, na osamelce in vršaje ter na ozek pas ob prometnih poteh, ki ga križajo. Območje se danes demografsko ne prazni več in postaja zanimivo za bivanje in pristočasne rabe (Skupni razvojni program, 2001). Razsežnost in zanimivost naravnega okolja vabita kolesarje, izletnike, *balonarje*, ljubitelje konjev in različne druge vsakodnevne uporabnike. Številnost obiskovalcev poraja

Slika 1: Občine, ki jih združuje krajinski park Barje.

Slika 2: Koncept razvoja in razvojni modeli (varovalni model, vzdolžni model, model dveh polov) in izbrani model

prve probleme (divje parkiranje, vožnja po poljskih poteh, odlaganje odpadkov, gostinska ponudba, ...). Na območju Barja se načeloma srečujejo predvsem interesi varstva narave, uravnavanja vodnega režima, poselitve in rekreacijskih dejavnosti. V vsakdanji praksi je vse več tudi majhnih, neformalnih posegov z neželenimi vplivi, ki so lahko v ranljivem okolju velik problem.

Ljubljansko barje je naravna vrednota [2] in kot tako predlagano za območje krajinskega parka [3], širše naravno območje, zavarovano na osnovi zakona o ohranjanju narave. Krajinski park bo razvojno povezal šest občin: Borovnico, Vrhniko, Brezovico, Ig, Škofljico in Mestno občino Ljubljana, v kateri je ena petina Barja. Ne glede na delež, ki je v vsaki občini, je prihodnost območja precej odvisna od tega, kako uspešno bo usklajevanje za razporeditev posameznih razvojnih programov v prostoru. V odnosu do Barja bo občine združila razvojna razprava o razporeditvi novih programov na njegovem obrobju in nadzoru nad rabo prostora. Razvoj v območju je in bo v celoti prežet z varovanjem naravne vrednote, ki je pogosto razumljeno kot razvojna ovira.

Občine interesne regije južno od Ljubljane pripravljajo skupen razvojni program, ki se povezuje tudi z razvojem Barja (Skupni razvojni program, 2002). Vse so povezane v Regionalni razvojni agenciji Ljubljanske urbane regije, ki je že pripravila svoj regionalni razvojni program, ni pa še pristopila k pripravi regionalne prostorske zasnove.

Razlike med skupnostmi, združenimi v regijo, so zelo velike in vprašanje je, kakšni programi jih lahko presežejo. V ljubljanski razvojni regiji je izrazita prevlada prestolnice že vplivala na to, da so se severne in južne občine povezale med saboj tudi neodvisno od skupne regionalne povezave. Kako preseči razpoloženje, v katerem manjše občine vidijo predvsem vlogo funkcionalnega zaledja mestne občine in so s tem seveda nezadovoljne? Pot do strukturnega dopolnjevanja lahko vodi prek regionalnih projektov, v katerih bo, vsaj v prvi fazi, nujna zadržanost središča. Tak projekt je prav gotovo lahko krajinski park Barje. V izdelavo prostorske zasnove zanj bo Mestna občina Ljubljana vključena kot ena od enakovrednih partneric in ne vodja projekta. To vlogo mora prevzeti razvojna agencija ali katera druga ustanova, ki

lahko s svojim delovanjem poskrbi za optimalne okoliščine sodelovanja in uravnotežene siceršnje moči glavnega mesta. Krajinska zasnova kot regionalni prostorski projekt je lahko nekakšna predhodnica za pripravo regionalne prostorske zasnove. Ta bo zaživela, če se bo ujela z razvojnimi namerami, ki so občinam skupne (Simoneti, 2002). Eden od največjih problemov vseh slovenskih regij je prav opredelitev skupnega imenovalca povezanih občin. Usklajevanje problemov v okviru krajinskega parka Barje je lahko ob ustreznih zadržanosti centra priložnost in spodbuda za medobčinsko sodelovanje v ljubljanski urbani regiji.

Med pripravo strokovnih podlag za zaokroževanje programov mestne občine na stiku z Barjem (Idejna zasnova ureditve športnorekreativnega centra Barje, 2002) je bilo ugotovljeno, da bo za usodo krajinskega parka Barje ključno sodelovanje šestih občin, v katerih je. Samo to ga lahko obvaruje pred nezaželenimi razvojnimi posegi in uravnoteži programe na njegovem robu. Mestna občina Ljubljana tako svoj razvoj na Barju zavestno kar najbolj omejuje na stik z južno obvoznico in prostor, ki je zaradi današnje rabe potreben razvojno-sanacijskih ukrepov.

3. Mesto na stiku z Barjem

Južna obvoznica je prerezala naravni prehod mesta v zaledje. Mehkost stika se je umaknila trdi ločitvi. Razsežen pas premenjave grajenega in naravnega je bil presek, razvoj na eni in drugi strani ceste pa pomembno zaznamovan. Mestna stran je postala poudarjeno zanimiva za gradnjo. Na barjanski strani so ostale manj vredne rabe (odlagališče odpadkov, rabljeni avtomobili, črne gradnje, vrtilčkarstvo, divja odlagališča drugih odpadkov) in s tem povezan problem nadzora nad rabo prostora. Značilno je, da so med temi dejavnostmi tako načrtovane kot neformalne rabe prostora. Oboje kažejo nizko stopnjo prepoznane vrednosti območja za razvoj mesta. Tudi dejstvo, da ni ideja južnega centra (VR 6/1 in V/O 6/1, Dolgoročni plan Ljubljane, 1986–2000) nikoli zaživela, kaže na omejena pričakovanja do tega prostora. Ne nazadnje so prehodi iz mesta na Barje ostali z vidika urejanja in uporabniške prijaznosti precej postranski.

Zaradi izjemnosti Barja predlagamo, da se celotno območje stika Ljubljane z barjansko krajino pri urejanju podreja visokim okoljevarstvenim standardom in načelno racionalnim prostorskim rešitvam. Mesto naj s svojim prihodnjim razvojem posega vanj samo v funkcionalno nujnem obsegu, toliko in tako, da zaokroži razvojne programe. Pri tem sta za pričakovane ekonomske in okoljske razvojne učinke nujna uravnoteženje programske ponudbe in premišljeno razmeščanje novih programov.

Za razpravo o odnosu mesta do Barja so bile obravnavane različne razvojne možnosti. Načeloma že trije scenariji omogočijo oceno

razvojni scenariji	<i>dobro</i>	<i>slabo</i>
postopni (naravnani na potrebe)	prilagodljivost	konfliktnost
omejevalni (varstveni)	varovanje	razvojna togost
dolgoročni (razvojni)	prilagodljivost / razvojno varovanje	–

Slika 3: Središče

Slika 4: Urbani park

učinkov in zavestno sprejetje razvojnih odločitev. Postopni scenarij izhaja iz razvojnega odločanja od primera do primera, omejevalni scenarij ves razvoj strogo podredi varstvu narave in okolja, dolgoročni rešuje vprašanja razvoja ob pomoči varovalnega planiranja.

Primerjava scenarijev govori v prid dolgoročnemu usmerjanju razvoja v prostoru. Posamične razvojne odločitve je pri postopnem razvoju težko usklajevati, kar je v posebnih okoliščinah urejanja ranljivega barjanskega prostora lahko okoljski problem. Poudarjeno varovanje oz. načelno nasprotovanje vsem posegom lahko dolgoročno povsem upočasnijo razvoj in lahko vodi do nevarne praznosti prostora, podobne današnjemu stanju. Kot najbolj smiselna se na načelni ravni kaže odločitev za načrtovanje razvoja z vgrajenimi varovalnimi in nadzornimi principi.

Na podlagi izbranega razvojnega modela je oblikovan predlog za prevrednotenje odnosa do barjanskega dela mestne občine. Vse ureditve so podrejene ideji aktivne preobrazbe. V nasprotju s pričakovano zadržanostjo, ki se povezuje s porajajočim se krajinskim parkom, se mesto odloča za razvoj. Oblikovalsko prepoznavno in uporabniku naklonjeno urejanje prehodov v barjansko zaledje se povezuje z vsebinskim prestrukturiranjem programov.

Zasnova temelji na razvoju programov vzdolž južne obvoznice in omejevanju širjenja posegov na jug (v smeri) proti Ljubljani. Predlog zasnove uveljavlja celotno obravnavo prostora. Cilj ukrepov je dvigniti standard urejenosti prostora tako s programi in posamičnimi objekti kot z uličnimi ureditvami. Funkcionalno in oblikovno prenovljen naj postane gostoljuben do obiskovalcev in uporabnikov. Južno preddverje mesta se ponuja kot razvojna priložnost, s katero naj mesto izzove investitorje.

Odločitve o zasnovi stika z Barjem so v nadaljevanju oblikovane s primerjavo razvojnih modelov strukture stika mesta z Barjem. Modeli so smiselna razširitev dolgoročnega razvojnega scenarija in se razlikujejo v opredelitvi do novih posegov in njihove razporeditve v prostoru. Opirajo se na ugotovitve, da prostor vzdolž južne obvoznice razpade na štiri večja območja: Dolgi most, deponija, južni center in kmetijska zemljišča vzhodno od Ljubljane. Medtem ko so prva tri povezana tudi z gradbenimi posegi v prostor, je

celotno območje vzhodno od Ljubljane tudi dolgoročno predvideno za primarno rabo. Primerjava modelov pokaže, da varovalni model odobrava predvsem sanacijsko-razvojne posege, omejene na zdajšnja območja rabe, in ima skromne možnosti razvoja. Za nadaljnjo obravnavo je bil zato izbran model dveh polov, ki razvoju namenja površine, ki so bile kot takšne opredeljene že dlje časa (prejšnji prostorski akti), predvideva posodobljeni in razširjeni prostorski razvoj z vidika mesta in z vidika krajinskega parka ter ohranja stik z barjansko krajino med dvema programskima jedroma. V izbranem modelu je zasnovan predlog za nov mestni park kot programsko vozlišče, ki povezuje potrebe mesta in krajinskega parka.

4. Nov mestni park

Športnorekreacijski park Barje je zasnovan kot sodobno prostočasno območje, ki v skladu z značajem prostora ponuja programe različnih tipov, od urbanega do naravnega, od pasivnega do aktivnega, od javnega do komercialnega. Glede na vse ugotovljeno je lokacija za nov mestni park dobro izbrana in okoljsko sprejemljiva za načrtovane programe. Ideja za ureditev novega mestnega parka na južnem robu mesta se ujema s spoznanji o potrebah mestnih prebivalcev. Prostočasne dejavnosti so v skladu z vse več prostega časa postale pomemben vidik vsakodnevnega življenja (Černigoj, 1991). Sodobni mestni parki danes niso več površine na ogled. Prilagodili so se potrebam različnih skupin uporabnikov tako, da omogočajo aktivno preživljanje prostega časa. Meja med vsakdanjo ponudbo javnih programov in turistično ponudbo je zabrisana, kot tudi značaj med aktivnim in pasivnim, rekreativnim, športnim in izobraževalnim. Mešanica ponudbe si prizadeva za ustvarjanje razmer, ki vključujejo čim širši krog uporabnikov: otroke, mlade, družine, starejše, domačine in občasne obiskovalce.

Za začetek prenove in razvoja območja vzdolž južne obvoznice na barjanski strani so ključne ureditve prehodov in poti, ki bodo povežali mestno tkivo z Barjem. Mišljene so predvsem temeljite prenove zdajšnjih prehodov iz mesta na Barje. Za načrtovane spremembe v rabi obravnavanega prostora je treba zagotoviti prijazno in varno prehajanje uporabni-

kov in urediti nekaj novih povezav in poti v barjansko zaledje. Ideja ne temelji na privabljanju množic v njegovo jedro, temveč na preišljenem odpiranju krajinskega parka uporabnikom. Predlog povezav in poti zato ne vsebuje novih avtomobilskih povezav v zaledje, ampak ves ciljni avtomobilski promet ustavi v središču, ki je funkcionalno navezano na avtocestni priključek Barje.

Nov mestni park ima po predlogu pet sestavnih delov: center, urbani park, naravni park, golf igrišče in mestni vrtički. Rešitev omogoča ločeno urejanje posameznih delov kot tudi njihov postopni razvoj od začetne zasnove do zrele oblike. Zasnova si prizadeva tudi za prepletanje funkcij in programov.

Ureditve v novem mestnem parku so v prostoru smiselno razporejene tako, da sledijo prostorskim značilnostim. Programi se razvijajo z odklikom od mesta. Stik z mestom lovi urbani park, stik z barjanskimi značilnostmi pa naravni park ob sotočju Ljubljane in Ižice. Prvi je poudarjeno namenjen novim doživljajskim izzivom, adrenalinskim pustolovščinam, drugi pa je povezan s plutjem po vodi, pikniki in bolj klasičnim preživljanjem prostega časa v naravi. Vsa območja se funkcionalno napajajo v centru in so povezana v enovito parkovno telo z urejenimi potmi in počivališči. Vmes je igrišče za golf urejeno tako, da ne ovira prehajanja drugih uporabnikov prostora. V zasnovo je vključeno tudi območje za ureditev mestnih vrtičkov kot ene od priljubljenih prostočasnih dejavnosti meščanov.

Predlog idejne zasnove je izdelan na ravni programskih usmeritev in relevantnih regulacij kot osnova za nadaljnje urejanje območja. Za golf kot enega od znanih možnih programov rekreacijskega parka je narejena prostorska in okoljska preveritev, vključno z načrtovalskimi smernicami.

Center je zasnovan na izteku mestne vpadnice in funkcionalno povezan z avtocestnim priključkom Barje. Lokacija je ob izteku novonacrtovane mestne železnice, postajališču mestnega avtobusa, prepredena s pešaškimi in kolesarskimi povezavami in je po novem povezana tudi s pristanom na Ljubljani. Objekt centra združuje funkcije prometnega vozlišča in novih programov. Zasnova dodatno programsko osmisli center kot nekakšen zametek inteligentnega poslovnega okolja, ki

lahko gosti tudi prostore za specifične kulturne prakse, množične prireditve in rekreacijske programe v zaprtih prostorih. Objekt centra je funkcionalno povezan z drugimi programskimi območji parka in upošteva tudi njihove potrebe. Center je na primer povezan z igriščem za golf in vključuje klubske prostore, seveda v ustreznem standardu ločevanja uporabnikov oziroma upošteva programske disfunkcije. Objekt je zamišljen kot nekakšen prometni pristan, parkirišče in del sistema P+R ter hkrati programsko vozlišče. Lahko je zasnovan v neposredni navezavi na priključek tako, da promet ostaja nad terenom in se neposredno navezuje na razgledni stolp ob vhodu na Barje ter peš in kolesarske poti.

Urbani park leži med južno obvoznico in centrom, tako da ga obdaja z vzhoda in severa. Program se v svoji dinamičnosti in značaju bolj navezuje na mesto. Predlog povzema idejo iskanja novih izzivov in preizkušanja vzdržljivosti, moči in iskanja meja, ki jih prinašajo adrenalinski parki. Konstrukcije so deloma navezane na objekt parka, deloma samostojne in zasnovane tako, da vključujejo različne uporabnike.

Slika 5: Naravni park

Slika 6: Vrtički

Naravni park ob sotočju Ljubljanice in Ižice bo treba sanirati in bistveno programsko obogatiti. Urejen je na strateškem prehodu Ljubljanice z Barja v mesto in je izbran kot kraj levobrežnega pristana na Barju. Dopolnjeta ga novi premostitvi čez Ižico in Prošco. Park je povezan s POT in prek nje s Špičo, središčem mesta in posredno z Golovcem. Programi se nizajo vzdolž vodotokov in so manj intenzivni. Ideja je, da se zaradi plutja po Ljubljanici odpreta levo- in desnobrežni pristan različnih značajev. Prvi ponuja možnost sestopa v novi mestni park, obisk dogodkov v centru ali zgolj doživljanje narave na urejenem prostoru za družinski ali skupinski piknik. Desnobrežni pristan je navezan na novo krožno povezavo, ki predvideva tudi nov pešaški most iz parka do Črne vasi.

Novo območje vrtičkov zahodno od urbane ga parka in središča je ena od programskih enot novega parka. Obdelovanje lastnega vrta spada med priljubljene prostočasne dejavnosti meščanov. Mesto se že nekaj časa odloča, da bi z vzorčno urejenim prostorom uvedlo sodobnejšo prakso urejanja prostorov za vrtičkarstvo. Barje je lahko eno od območij, ki bi lahko bilo modelno. Premišljeno je vzpostavljeno na lokaciji, kjer danes ni vrtičkov. Tako se povsem konča stara praksa in uvaja model trajno urejenih vrtičkarskih območij. Predvidena je celostna zasnova ureditve s skupnimi funkcionalnimi površinami in v navezavi na javni program.

Golf je predviden na območju južno in zahodno od središča na približno 70 ha površine. Predlog sledi ugotovljenim kriterijem za načrtovanje v ranljivem območju Barja in izkorišča dele prostora, v katerih je izrazito

malo vodnih jarkov. Razteza se na površini, ki omogoča ureditev pasastih biotopov med posameznimi luknjami. Naravovarstveno sta sprejemljivi dve lokaciji. Prva je ob deponiji Barje na območju zahodno in jugozahodno od deponije. Po ureditvi deponijskega prostora (čez približno 10 let) bi bilo možno za razširitev golf igrišča uporabiti tudi sanirano območje deponije. Druga možnost je na izbrani lokaciji, ki kaže posledice nenamembnosti (neformalne rabe prostora). Iz naravovarstvenega stališča je poseg ureditve igrišča za golf kjer koli drugje na Ljubljanskem barju nesprejemljiv. Problematika načrtovanja igrišča za golf na Barju je v nalogi predstavljena v posebnem poglavju.

5. Sklep

Med pripravo novega strateškega prostorskega dokumenta (Prostorska zasnova Ljubljane, 2002) je bilo ugotovljeno, da je treba barjanski del mesta vzdolž južne obvoznice iz več razlogov razvojno osmisliti. Mesto je tam hkrati preveč in premalo prisotno, da bi lahko vse ostalo, kot je. Četudi bi bila ideja popolnega umika vseh mestnih rab iz prostora južno od obvoznice zelo mikavna, glede na stanje v prostoru to verjetno ni najboljša rešitev. Raba prostora, vsebinsko in funkcionalno, zahteva razvojne posege. Vprašanja urejanja in razvoja deponije, vhoda v krajinski park Barje, zajezitve črnih gradenj in odlaganja odpadkov ter načrtovanja infrastrukturnih vodov ter nove cestne povezave Iga s središčem mesta zahtevajo premišljene odgovore.

Odločitev, da območje vzdolž južne obvoznice postane eno od razvojnih območij, je dobra

Slika 7: Golf

in, kot kažejo rezultati strokovnih podlag, tudi smiselna. Očitno ni v nasprotju z razvojem krajinskega parka Barje, ampak se celo ujema z njim. Samo z načrtovanim razvojem in prenovo tega območja kot celote lahko mesto na svojem južnem robu ustvari razmere za sobivanje s krajinskim parkom. Z zasnovo novega mestnega parka se tako vzpostavlja eno od funkcionalnih središč, v katerem se sprejemljivo mešajo funkcije in programi, namenjeni mestu in krajinskemu parku.

Mag. Maja Simoneti, univ. dipl. inž. kraj. arh., Karla Jankovič, univ. dipl. inž. kraj. arh., Darja Matjašec, univ. dipl. inž. kraj. arh., vse LUZ, d. d., Ljubljana
 E-pošta: maja.simoneti@luz.si; karla.jankovic@luz.si; darja.matjasec@luz.si

Pojasnilo

Prispevek je nastal na osnovi naloge Idejna zasnova ureditve športnorekreacijskega centra Barje, 2002, naročnik Oddelek za urbanizem MOL. Pri izdelavi naloge so z avtoricami prispevka sodelovali Urška Kranjc in Luka Vidic, absolventa krajinske arhitekture, mag. Martin Žerdin in mag. Andrej Sovinc, sodelavca za okolje in varstvo narave, in Mateja Doležal v imenu naročnika.

Opombe

- [1] Pojem mokrišča je ime za zemljišča na prehodu med vodnim in kopnim okoljem. Mokrišča so pomembna za presnovo in zadrževanje hranilnih snovi in sedimentov, pri primarni produkciji in zadrževanju visokih voda ter zmanjševanju vpliva poplavnega vala. Mokrišča so pomembni habitati številnih rastlinskih in živalskih vrst. So naravni vodni zbiralniki in vir pitne vode. Pomembna so pri prečiščevanju onesnaženih voda, saj delujejo kot biološke čistilne naprave. Pomembna so kot rekreacijske površine in nam dajejo nekatere surovine.
- [2] Naravne vrednote po zakonu o ohranjanju narave obsegajo vso naravno dediščino na območju R Slovenije. Naravna vrednota je poleg redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava tudi drug vredni pojav, sestavina oz. del žive ali nežive narave, naravno območje ali del naravnega območja, ekosistem, krajina ali oblikovana narava.
- [3] Krajinski park je širše naravno območje, zavarovano z zakonom o ohranjanju narave.

Viri in literatura

Brouwer, J. in dr. (2002) Transurbanism. V2_Publishing/NAI Publishers, Rotterdam
 Haywood, L. (ur.) (1994) Community Leisure & Recreation – Theory And Practise, Butterworth – Heinemann Ltd, Oxford.

Corner, J. (1999) Recovering Landscape. Essays in Contemporary Landscape Architecture. Princeton Architectural Press, New York.

Czerniak, J. (2001) Case: Downsview Park Toronto. Harvard Design School, New York.

Černigoj – Sadar, N. (1991) Moški in ženske v prostem času: Socialne in psihološke dimenzije načinov preživljanja prostega časa. Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana.

Drugi posvet o Barju (2002) Zbornik prispevkov, Vrhnika. Dolgoročni plan občin in mesta Ljubljane za obdobje 1986–2000 za območje mestne občine Ljubljana. Uradni list RS 11/86 in spremembe.

Geister, Iztok (1995) Ljubljansko barje. Tehniška Založba Slovenije, Ljubljana.

Golf in okolje (2001) Zbornik posveta, Golf zveza Slovenije.

Gogala, Andrej (2001) Narava Slovenije, Ljubljansko barje in Iška, razstavniki katalog, Prirodoslovni muzej Slovenije.

Simoneti, M. Matjašec, D., Jankovič, K. (2002) Idejna zasnova ureditve športno rekreacijskega centra Barje, LUZ d.d., naročnik MOL OU, Ljubljana.

Kos, D. (1996) Dojemanje odprtih urbanih prostorov. Urejanje odprtega prostora v urbanem okolju. zbornik letnega srečanja Društva krajinskih arhitektov Slovenije, str.:14–17, Ljubljana.

Krajinska zasnova Ljubljansko barje, Polhograjsko hribovje, Zasavsko hribovje (1989). Delovni osnutek za izdelavo planskega akta. Zavod za družbeno planiranje Ljubljana.

Krajinski park Barje – sožitje človeka in narave (1999). Projektni svet Krajinski park Barje, zloženka, izdaja MOL Oddelek za urbanizem in okolje – zavod za varstvo okolja, Ljubljana.

Ljubljana – Geografija mesta (2000) Ljubljansko geografsko društvo, Založba ZRC, Ljubljana.

Ljubljansko barje – osrednje slovensko bogastvo (1998). Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, zloženke izdane ob razstavi, Ljubljana.

Marten, G. Gerald (2001). Human Ecology. Basic Concepts for Sustainable Development. Earthscan Publications Ltd, London.

Pavšič, J. (1989). Ljubljansko barje v geoloških obdobjih – zbirka vodnikov kulturni in naravni spomeniki Slovenije, 169. zvezek, Zavod SR Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine, Založba Obzorja Maribor. Prostorska zasnova mestne občine Ljubljana (2002). MOL, Oddelek za urbanizem, Ljubljana.

Simoneti, M. (2002) Regionalno prostorsko planiranje na preizkušnji v Regionalno planiranje, Zbornik referatov 17.Sedlarjevega srečanja, Izola, str. 73–78.

Skupni razvojni program občin interesne regije južno od Ljubljane; Brezovica, Dobropolje, Ig, Ivančna Gorica, Logatec, Škofljica, Velike Lašče, Vrhnika (2001) I.–IV. faza; Zavod za razvoj podeželja Naš Laz, Lukovica pri Brezovici.

Thompson, H. Ian (1999). Ecology, Community and Delight. E & FN Spon, London.

Vodnik po mednarodno pomembnih območjih za ptice (IBA) v Sloveniji (1999) Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, Ljubljana.

Vrt Evrope, Parki za življenje v Sloveniji (1996) Ekološki Forum LDS, Zbornik prispevkov, Ljubljana.